

V.

Bemærkninger

til

Kaartet fra Tiningnertok til Julianehaab

fra $62^{\circ} 18'$ til $60^{\circ} 30'$ N. B.

paa Grønlands Vestkyst.

1892.

Det medfølgende Kaart over Grønlands Vestkyst fra Tiningnertok, Syd for Frederikshaabs Isblink, til Julianehaab (Tav. IX) er sammensat af 2 Originalkaart, hvoraf det nordlige, indtil Tigsaluk, er opmaalt af Premierlieutenant i Marinen (nuværende Navigationsdirektør) J. A. D. Jensen paa den af Geolog K. J. V. Steenstrup i 1877 ledede Expedition. Det sydlige Kaart fra Tigsaluk til Julianehaab er opmaalt af Premierlieutenant i Marinen J. C. D. Bloch, hvem det i 1890 var overdraget at foretage en Kaartlægning og geografisk Undersøgelse af denne, hidtil kun lidet opmaalte Kyststrækning.

Paa det sidstnævnte af disse Kaart er Lieutn. Bloch ved Triangulation gaet ud fra 2 Punkter, nemlig fra Kajar-taliks Varde, der er bestemt af Capitain Falbe i 1863, og som blev sat i Forbindelse med en Basis, der blev opmaalt paa Pamiagdlok ved Arsuk, samt fra Julianehaabs Flagstang, der er bestemt af Capitain Graah (1828—31), og som af Expeditionen i 1876 blev sat i Forbindelse med en Basis i Nærheden af Julianehaab. Sammenstødet af Triangelnettene, som vare dannede paa disse 2 Basis'er, fandt Sted ved Malenefjeldet, og Forskjellen i dette Fjelds Beliggenhed, eftersom den blev beregnet fra den ene eller anden Side, var kun meget ringe.

Forbindelsen med det Nord for liggende Kaart var mindre god. Saavel Capitain Jensen som Lieutn. Bloch have be-

stemt det kjendelige Fjeld Kingigtok (Tindingen); men efter Blochs Bestemmelse kommer Fjeldet til at ligge 4 à 5 Længdeminutter østligere end efter Jensens. Denne Uoverensstemmelse hidrører sikkert fra en Fejl i Klokketsforskjellen mellem de 2 Udgangspunkter, nemlig Frederikshaab og Kajartalik.

Capitain Jensen er paa sit Kaart gaaet ud fra Frederikshaab. Dette Steds Længde har han antaget at være $49^{\circ} 44'$, saaledes som opgivet efter Capitain Falbes Bestemmelse i 1863.

Som bekjendt har Falbe direkte Længdebestemmelser ved Godthaab og Kajartalik, hvorefter han med Klokketsforskjel ved Chronometer har fundet Frederikshaabs Længde. Han har derimod ikke ved Triangulation forbundet Frederikshaab med noget af de direkte bestemte Steder.

Cand. mag. Hjorth har havt Falbes Observationer til Eftersyn og er kommen til det Resultat, at Frederikshaab ligger $1^{\circ} 14\frac{1}{2}'$ Vest for Arsuk, samt at disse Observationer ere beheftede med en Fejl af $\pm 1\frac{1}{2}'$. Arsuk ligger ifølge Triangulation, der er udført saavel af Capt. Falbe som af Lieutn. Bloch $4\frac{1}{4}'$ Øst for Kajartalik, hvis Længde Falbe ved direkte Observation har fundet at være $48^{\circ} 30' 43''$. Frederikshaabs Længde bliver altsaa, ifølge det her meddelte $49^{\circ} 41'$, $\pm 1\frac{1}{2}'$. Cand. Hjorth har ikke kunnet udfinde, hvorledes Falbe er kommet til det af ham opgivne Resultat, nemlig at Frederikshaabs Længde skulde være $49^{\circ} 44'$.

Ved Udarbejdelsen af Søkaart-Archivets Kaart i 1887 over Grønlands Vestkyst er benyttet Frederikshaabs Længde $= 49^{\circ} 42\frac{1}{2}'$, altsaa Maximum af den Længde, som kan udledes af Falbes Observationer. Den samme Længde er benyttet for Frederikshaab i det medfølgende Kaart. Efterat den af Jensen opmaalte Kyststrækning paa Grund heraf var flyttet Øst paa, var Uoverensstemmelsen i Længden ved Sammenknytningen mellem hans og Blochs Kaart endnu omtrent 3 Længdeminutter,

hvorfor man har været nødsaget til at fordele denne Fejl paa Strækningen mellem Tigsaluk og Smallesund.

Ved Opmaalingerne er forøvrigt benyttet den samme Fremgangsmaade, som tidligere omtalt i «Meddelelserne».

De af Capt. Jensen udførte astronomiske Observationer, der vedrøre det her meddelte Kaart, ere optagne i «Meddelelser om Grønland», Hefte II, S. 101.

De af Lieutn. Bloch udførte terresteriske og astronomiske Bestemmelser ere anførte i medfølgende Tabeller, S. 161—162.

Med Hensyn til den detaillerede Udarbejdelse af det medfølgende Kaart skal her kun gjøres et Par Bemærkninger.

Paa den af Jensen opmaalte Strækning ere Omridsene af nogle af Øerne, ligesom ogsaa det Indre af enkelte Fjorde, indtegnede efter Skitser, som ere udførte af Sam. Kleinschmidt.

Da Blochs Bestemmelse af Arsukfjorden og dennes Omgivelser faldt sammen med Falbes, er den af denne opmaalte Kyststrækning overført uforandret i Kaartet, naar undtages nogle faa nøjagtigere Højdebestemmelser.

Det lykkedes ikke Bloch at faae opmaalt den vestlige Del af Øen Nunarsuit, hvorfor denne Del er indlagt efter ældre Materiale.

Den 14 Mil lange Strækning mellem Nunarsuit og Jullanehaab danner en af utallige, mest lave Øer bestaaende Skjærgaard. Flere Strækninger ere her indtegnede efter Croquiser, som ere rettede ind efter nøjagtigt bestemte Punkter. Rimeligvis vil det blive overdraget en senere Expedition at revidere denne Del af Kaartet og tillige foretage specielle Opmaalinge af de Farvande, der kunne benyttes ved Besejlingen af Julianehaab.

Da Premierlieutenant Bloch passerede den saakaldte «Frederikshaabs Isblink» paa Rejsen fra Godthaab til Frederikshaab, foretog han en Undersøgelse af dens nuværende Beliggenhed og Forlandets Beskaffenhed. Han kom derved til det Resultat,

at man med Rette har anseet den for at være en stationær Bræ, eftersom dens Beliggenhed i det væsentlige er den samme, som er angivet paa det af Kapitain Jensen i 1878 optagne Kaart¹⁾.

Saavel om «Frederikshaabs Isblink», som om de geografiske Forhold i den i 1890 opmaalte Strækning har Premierlieutenant Bloch i sin Rejseberetning tilstillet Kommisslonen efterfølgende Oplysninger.

Terrænet foran **Frederikshaab Isblink** kan man passende dele i: yderst — $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ Mil fra Isranden — en Række Øer, der paa et Par Steder er afbrudt ved store Mellemrum; dernæst Lersletten, hvis inderste Del falder tør ved Lavvande, og endelig Landet op til Isblinken, hvis ydre Del bestaar af Smaaøer, mellem hvilke Lersletten breder sig og kun ved Højvande overskylles af Havet. Allerede ved de yderste Øer er Vandet stærkt leret, og en Fjerdingsvej fra Forlandet er der saa grundt ved Lavvande, at man ikke uden Vanskelighed kan finde Vej ind til Yderøerne. Leret i Sletten er meget haardt og fint, nærmest hvad man kalder «Slik».

Forlandet bestaar af Gnejs og hæver sig intet Sted over 200' over Havets Overflade; det er overalt oversaaet med gamle Moræner, hvis finere Bestanddele ere bortskyllede, saa at kun de store afrundede Sten ere tilbage. Brede Elvlejer vidne om de mægtige Strømme, der om Sommeren komme fra Isen²⁾. Et tykt Vegetationstæppe med større Piletræer strakte sig lige ind til Morænen foran selve Isranden, saa at denne i lange Tider ikke kan have haft nogen tilbagegaaende Bevægelse.

Der fandtes kun een Hoved-Endemoræne, der laa tæt op til Isens Rand, og kun et enkelt Sted fandtes der paa et kort Stykke to Moræner med et Mellemrum af 60'; den yderste var

¹⁾ Meddelelser om Grønland. I, Kaart C.

²⁾ Expeditionen besøgte nemlig dette Sted i Slutningen af Maj.

dog gammel og allerede en Del bevoxet. Paa faa Steder i Lavningerne trak Isen sig c. 30' bagved Hovedmorænen, hvis Mægtighed var meget variabel, og paa mange Steder helt gjennembrudt af Elvene. Dens største Højde var 20', Breden 10', og den bestod af leret Grus med større og mindre runde Sten.

Indlandsisens Rand dannede som Regel en glat, jævnt nedfaldende Fladø; kun udfor Lavningerne i Terrænet var Isen kløftet paa Toppen. Stigningen var jævn indtil 200' Højde, hvor Isen var stærkt spaltet og gik over i en Slette, der 4000' længere inde atter hævede sig og var spaltet. Spalterne vare baade tangentiale og radiale, de sidste meget smalle, men dybe, de tangentiale Spalter vare brede og Siderne dannedes af lodrette Isvægge. Isen var snefri paa Toppen, men Snelaget tiltog hurtigt nedefter og havde ved Foden en Tykkelse af 5'. Ingen knagende Lyd hørtes som ellers ved Isbræer, der ere i Bevægelse. —

Mellem Tornarsuk og den ret Vest herfor liggende Ø, Sermersut, der har Fjelde paa 2 à 3000' Højde, ligger det berygtede **Tornarsuk-Løb**, hvor det altid blæser stormende, naar det udenfor blæser en frisk Nordenvind, idet Vinden presses ind mellem de høje Fjelde.

Syd for Arsuk findes en Del større og mindre Øer, af hvilke de største ere **Tavdlorutit** og **Sanerut**, der kun ere adskilte ved et en halv Mil bredt Sund. Sanerut er delt i et højt vestligt Parti, **Kangek**, med Fjelde paa over 3000' Højde, og et lavere østligt Parti, af hvis runde Toppe den højeste er 1500'. Paa Midten findes en Lavning med Søer, der benyttes som Overbærested for Kajakker.

Øst for Øen Tavdlorutit ligger Højlandet **Kinalik** (c. 61° N. Br.), og Nord for dette findes to Bræer, af hvilke den sydligste er stationær, og har med sin Endemoræne opfyldt Farvandet over mod Halvøen «Nuk», saa at det ikke var muligt at komme op i den Fjord, der her i nordlig Retning skjærer sig

ind i Landet. Bræen maa presse sig Vej mellem Kinalik og den Nord for liggende Nunatak, saa at den paa det smalleste Sted er stærkt spaltet i begge Retninger; men efter at være kommen her igjennem breder den sig vifteformigt ud, og er da kun kjendelig spaltet i radial Retning. Heldningen af Bræens øverste Parti var 30° , af det nederste 10° . Den yderste Del af Isen var meget tynd og bugtede sig op og ned efter det underliggende Terræns Overflade. Endemorænen bestod af to tæt op ad hinanden liggende Rækker; dens højeste Del var $39'$ over Havets Overflade, og Elven, der kom ud fra Bræen, indeholdt 720 Gram opslemmede Bestanddele pr. Kubikmeter.

Syd for Kinalik findes atter en stationær Bræ af langt større Mægtighed end den ovenfor beskrevne. Isen presses her ned mellem det høje Kinalik og den $\frac{1}{2}$ Mil østligere Nunatak. Da Forlandet her er lavt, faar Isen derved Lejlighed til at brede sig og frembyde en større Flade for Solens og Regnens Paavirkning, saa at Afsmeltningen holder Tritd med Tilførslen. Paa denne sydlige Brede og i et saa regnfuldt Klima, maa Afsmeltningen være ganske betydelig, og hertil bidrager tillige Støvet fra den foran liggende Moræneslette, der med de fremherskende nordvestlige Vinde føres op over Isen, som det dækker med et fint Lag, der er egnet til at indsuge Solens Straaler. Isen har her i tidligere Tid gaaet langt ud, da Øen Umanak var helt isskuret, og ligeledes Saneruts vestlige Parti indtil en Højde af $1500'$. Paa den omtalte store Moræneslette, der strakte sig $\frac{3}{4}$ Mil fra Isranden, fandtes der ingen større Sten ligesaa lidt som paa det omliggende Land, saaledes som Tilfældet er ved Frederikshaabs Isblink. Rundtom paa Sletten stak Klippen frem som smaa Øer, aldeles polerede og isskurede i Retningen $S. 75^\circ V.$ Langs de mange Elve, der løb gjennem Sletten, begyndte en ret kraftig Vegetation. Foran Isen fandtes en dobbelt Endemoræne med fra 100 — 200 Fods Mellemrum; den inderste var $45'$ høj og $100'$ bred og afbrødes ofte af Bræ-Elve, der her indeholdt 380 Gram Dynd pr. Kubik-

meter. Inde paa Isen saaes flere af de Iskegler, som Korne-rup omtaler ved Frederikshaabs Isblink; men de naaede her kun en Højde af 5' over Isen.

Mellem Sanerut og Landet Syd for ligger et af utallige Øer opfyldt Farvand, der strækker sig lige op til Indlandsisens Bræer, og hvis inderste Del derfor er aldeles opfyldt af Dyndmasser. Indtil 2 Mil fra Isranden var Vandet mellem Øerne saa grundt, at man kun kunde færdes der i Konebaad ved Højvande. Da al Færdsel i Baade mellem Julianehaab og de nordligere Kolonier gaaer over dette Farvand, ere de bedste Løb afmærkede med Varder, og der findes gode Teltpladser.

Grønlands Sydvestspids dannes af Øen **Nunarsuit**, der ved mange smaa øopfyldte Fjorde er delt i flere Partier, af hvilke det vestligste er optaget af Fjeldkjæden Kitdlavat, hvis sydligste Top er Cap Desolation. Paa den sydvestlige Del ligger Øens højeste Fjeldtop, det 1535' høje Malenefjeld. Nunarsuit er adskilt fra Landet Nord for ved det smalle Løb Torsukatak, hvorigjennem Skibene sejle til Julianehaab, naar Storisen fylder Julianehaabsbugten. I Midten af Torsukatak gaaer en Indskjæring mod Nord, kun adskilt fra en tilsvarende Indskjæring fra Farvandet Nord for ved et ved Højvande 100' bredt Overbærested, Itivdliatsiak. Dette muliggjør indenskjærs Sejlads med Konebaade fra Ivigtut til Julianehaab.

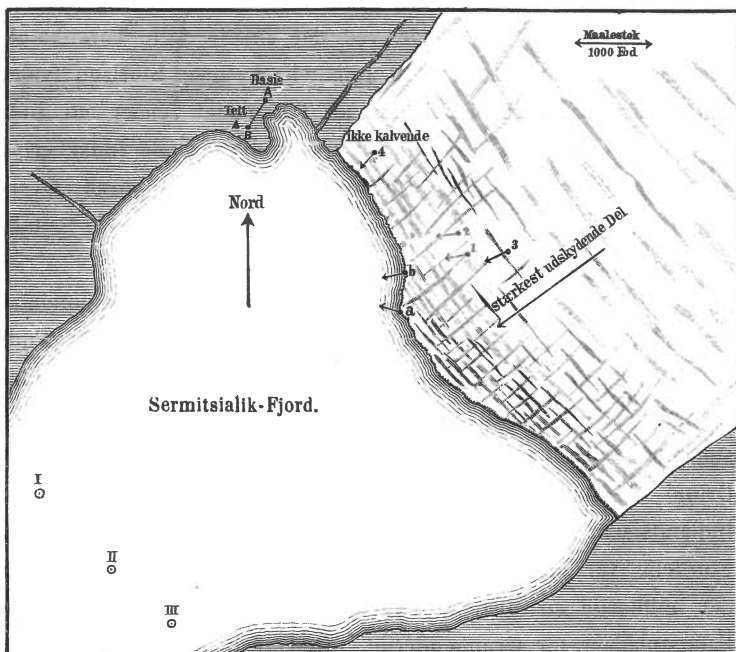
Fra Nunarsuit gaar Kystlandet ret mod Øst til Julianehaab og er meget lavt, de højeste Toppe naa kun 1600 Fods Højde, og det er indskaaret af flere større og en Masse mindre Fjorde. Den yderste sydlige Del er en af mindre Øer bestaaende Skjærgaard, hvis Vegetation overalt er meget kuet paa Grund af det barske Klima, der foraarsages af Storisen og Indlandsisen. Dyrelivet er heller ikke meget rigt, og inde i Fjordene var Maagen vort eneste Vildt. Med Storisen følger der imidlertid en Mængde Sælhundede, saa at Yderøerne ere gode Fangstpladser for Grønlænderne. Den vestligste af Fjordene er den 5 Mil lange **Sermitsialik**, i hvilken Indlandsisen skyder sig

ud og danner den eneste virksomme Bræ af Betydenhed mellem Ivigtut og Julianehaab. Dens Virksomhed er ikke ringe, hvilket sees af nedenstaaende Tabel, der er Resultaterne af 5 Dages Observation fra 6te—11te Juli.

Punkterne.

	<i>a</i>	<i>b</i>	1	2	3	4
Total Observationstid i Dage .	1,427	5,158	5,158	5,158	5,158	5,158
Total Bevægelse i Fod	25,19	58,11	50,30	59,82	42,50	13,49
Bevægelse i 24 Timer	17,61	11,27	9,75	11,60	8,24	2,61
Højde over Havet i Fod	97,6	111,8	181,4	245,0	310,0	174,0
Medium-Afstand fra <i>A</i> i Fod .	3397	3001	3459	3210	3912	1650
Bevægelsens Retning	N. 73° 29' V.	S. 79° 45' V.	S. 80° 59' V.	S. 84° 48' V.	S. 66° 54' V.	S. 41° 40' V.

Basis Aximuth N. 35° 54' Ø. Punkterne *a* og *b* ligge i Bræens Kant,

Sermitsialik-Bræ. (Pilene angive Bevægelsesretningen.)

Endvidere toges 3 Lodskud tværs over Fjorden i en Afstand af 5000' fra Bræens Kant. Ved alle Lodskud foretoges en Række Temperaturbestemmelser og ved første og andet Lodskud toges Vandprøver, hvorefter Vandets Vægtfylde og kemiske Beskaffenhed bestemtes af Geolog Rørdam efter vor Hjemkomst.

Lodskuddenes Plads saavel som de observerede Punkters Beliggenhed i Bræen ere angivne i Træsnittet.

Lodskud I (nordligst).

Bund 60 Fv. Dynd.

Dybde i Favne.	Temp.	Vægtfylde v. 17°.	Klor %.	Salt %.
Overfl.	+ 3,6	1,0190	1,413	2,561
5	+ 2,3	1,0242	1,734	3,141
15	+ 1,2	1,0250	1,813	3,284
30	— 0,2	1,0255	1,843	3,330
50	— 0,2	1,0257	1,852	3,355

Lodskud II (Midten af Fjorden).

Bund 78 Fv. Dynd.

Overfl.	+ 4,0			
10	+ 1,7			
15	+ 0,1			
30	— 0,4			
50	— 0,4			
70	+ 5,2	1,0252	1,833	3,321

Lodskud III (sydligst).

Bund 74 Fv. Dynd.

Overfl.	+ 3,9
10	+ 1,7
20	+ 0,2
40	— 0,5
70	+ 0,6

Den høje Temperatur $+5,2$ paa 70 Fv. i Lodskud II kan jeg ikke forklare, da Vandets Saltholdighed ved den nærmere Undersøgelse ikke viste sig at være større end ved Lodskuddene mellem 30 og 50 Fv., hvilket jeg troede, da jeg tog det, da Vandet var saltere at smage paa og meget klarere end det øvrige. Der er imidlertid ingen Grund til at tro, at Vendermometret ikke har functioneret rigtigt, da Luftens Temperatur var $+8^\circ$ og Vandets ingen Steder højere end $+4^\circ$.

Bræns Længde fra Indlandsisens Hovedmasse til Fjorden var $\frac{1}{2}$ Mil, dens Brede $\frac{1}{4}$ Mil; den begrænses paa begge Sider af Fjelde fra 4—600 Fods Højde. Inderst har den en Heldning af kun 2° , som den beholder paa det største Stykke, men mod Vandet tiltager Heldningen hurtigt og er paa det yderste Stykke 9° . Paa det inderste Stykke er Højden af Bræen fra 4—500', Brækanten lidt over 100'. Det højeste og stærkest udskydende Parti ligger lidt søndenfor Midten, og medens Bræen kalver helt ind til Land paa Sydsiden, er der et lille Stykke ikke kalvende Bræ paa Nordsiden. Da alle de maalte Punkter ligge Nord for den stærkest udskydende Del, blive de skubbede lidt mod Nord, saa at deres Bevægelsesretning er vestligere end Bræns Hovedretning, der er parallel med Retningen af Basis.

Bræns Kalvningsmaade er bestemt ved Brækantens Højde i Forhold til Fjordens ringe Dybde og den stærke Heldning paa Slutningen af dens Løb. Det første forhindrer den i at skyde sig flydende ud paa Vandet. Et aldeles bestemt Højvandsmærke over hele Bræns Kant beviste ogsaa, at Isen laa aldeles støt i Forhold til Vandets Stigen og Falden. Heldningen bevirker, at Isens tangentielle Spalter aabne sig, Aabningerne øges ved Trykket af Morænen, som Isen maa skubbe foran sig. De Isstykker, der endnu holde Fladerne sammen, maa snart give efter for disse forenede Kræfter. Fladen falder forover i Vandet med den blaa Brudflade opad, og Isfjeldets Tykkelse bliver altsaa Afstanden mellem de tangentielle Spalter.

Bræen vil rimeligvis altid kalve paa det samme Sted, da det er en Umulighed for den at komme over det stærkt heldende Underlag uden at styrte ud i Vandet.

Bræen var særlig livlig i de Dage, vi opholdt os ved den, og vi fik Lejlighed til at observere saa store Kalvninger, som der overhovedet kan være Tale om ved denne Bræ. Saasnart de smaa velkjendte Knald, foraarsagede ved Isstumpers Afrivning og Nedfalden i Vandet, lod sig høre, vidste vi gjerne, hvor vi skulde søge hen med Øjnene, thi et eller andet Sted i Brækanten havde i den senere Tid faaet en foruroligende Heldning forover; Spalten foroven var bleven større, og Knaldene hyppigere og højere. Isstykker raslede nu ned i Vandet, som sattes i livlig Bevægelse, og snart gled Kolossen forover og nedad, sprøjtende en mægtig Vandsejle i Vejret og forsvandt helt under Vandet for kort efter at blive slynget op sammen med den stærkt mudrede Vandmasse. Isstykket vred og bugtede sig, hvorved det skilte sig fra løstsiddende Stumper, tog saa efterhaanden sin Ligevægtsstilling og flød ud af Fjorden. Den svære Bevægelse i Vandet forplantede sig til alle Sider og foraarsagede en voldsom Brænding omkring paa Kysten. Vore Grønlændere havde sat deres Telt temmelig yderligt, saa at de fik en slem Forskrækkelse, da de saae den første Kalvning, men med den Hurtighed, der er dem egen, var Konebaad, Kajacker og de selv bragt i Sikkerhed et Stykke tilfjelds, inden Bølgen kom ind. Denne foraarsagede dog ingen Skade, men det havde ingen Spøg været, hvis Konebaaden var bleven knust. Vi fik ikke paa hele Rejsen Konebaaden saa hurtig stuvet som den Dag, vi skulde bort fra dette frygtede Sted.

Der fandtes tæt ved vor Teltplads Rester af tre grønlandske Teltpladser, saa at man, naar man kjender Grønlændernes Frygt for Kalvninger i deres umiddelbare Nærhed, skulde tro, at Isen tidligere havde været længere tilbage; men de kunde ogsaa være komne derind i god Tro til Isens Fredelighed, og saa hurtig være rejst igjen, hvilket er det sandsynligste, da vi

intetsomhelst fandt ved Gravning i og omkring Teltpladserne, ligesom der heller ikke fandtes Grønlændergrave i Nærheden.

Paa Nordsiden af Bræen gik Isen med en jævn fast Flade ned mod Fjeldsiderne, skar sig som en Plov ind under de løse Jordlag, som den førte med sig, og det saaledes afrevne Vegetationslag befandt sig særlig godt paa det fugtige Underlag. Isens Overflade var paa denne Skraaning bedækket med Grus, der gav Anledning til Dannelsen af de saakaldte Gletscherborde, som bestaar af en større Sten, hvilende paa Toppen af en flere Fod høj Issøjle. Medens Stenen ellers synker ned i Isen, da den indsuger mere Varme fra Solen end Isen og smelter denne rundt om sig, saa var her det fine Grus mere varmeindsugende end Stenen, saa at denne blev beskyttende for Underlagets Smeltning.

Blandt Grønlænderne ved Kagsimiut hersker der Frygt for, at Isen om 20 Aar vil naa ud til dem, hvilket naturligvis er en meningsløs Overdrivelse; men at Isen i mangfoldige Aar ikke har trukket sig tilbage, fremgaaer af at det løse Jordlags Tykkelse og Vegetationen overalt er den samme lige til Isens Rand. Allevegne paa Landet traf vi store løse Sten, der vare førte ud af Isen, og den største, jeg endnu har seet i Grønland, laa helt ude paa Østpynten af Ujaragsugsuk, som den har givet Navn. Dens Form og Størrelse¹⁾ kan sees paa Fotografiet (Tav. VIII). Under Stenen var der et hyggeligt Ly med Sove- og Ildsted for Jægere.

Paa Midten af Sermitsialik gaaer en Fjord mod Nord, der deler sig i tre Arme. Den østligste af disse er Siorak, der i nordlig Retning gaaer ind til $\frac{1}{4}$ Mil fra Indlandsisen, fra hvilken flere Elve strømme ud og fylde Siorak saaledes med Dynd, at man ikke kan komme ind til Bunden af den. En Mil

¹⁾ Ifølge en Meddelelse fra Forfatteren havde den omtrent en kubisk Form og maa vistnok have haft et lignende Rumfang, som de største i Danmark og paa den nordtydske Slette fndne erraticke Blokke (Hesselagerstenen i Fyen og Blokken ved Fürstenwalde ved Berlin). Fr. J.

vestligere gaar Fjorden Isortok mod Nord. Dens Indløb er kun 100' bredt, og derved bliver Strømmen saa rivende, at man kun kan komme derigjennem med stille Vande; men indenfor Mundingen breder Fjorden sig, og i Bunden af den udmunde flere Elve, af hvilke den største, der kommer fra en $\frac{1}{4}$ Mil østligere Sø, indeholder ikke mindre end 1,140 Gr. Dynd i en Kubikmeter, saa det er intet Under, at de tilgrændsende Farvande i Tidernes Løb blive opfyldte. Fra en Top Syd for Søen havde vi en udmærket Udsigt over Søen og det omkringliggende Land. Indlandsisen, der med en svag Heldning skraaner ned mod Yderlandet, har her ikke den imponerende Mægtighed som Nord paa, og kun ved Sermitsialik har den et Afløb af nogen Betydning, ellers er Randen overalt stationær. Rundt om titte lave Klipper frem i Isens Yderkant, saa at man kan se dens ringe Tykkelse; at der alligevel findes saa faa Nunatakker, har sin Grund i, at Landet under Isen har samme Natur som Yderlandet paa dette Sted, hvor kun faa Toppe paa 1000—1500 Fods Højde rage frem i det af talrige Fjorde og Søer opfyldte Lavland. Udsigten fra denne Top vilde under andre Omstændigheder have været en Nydelse. Alle Toppene Nord for os med den mægtige Kungnait i Midten flimrede i det stærke Sollys, nedenunder laa den smukke Sø med smaa svømmende Isstykker og rundt om laa Vande med spejlblank Overflade, Duften fra Lyngtæppet krydrede Luften; men Sværme af Myg og Fluer fulgte os overalt og pinte os paa det grusomste.

Gjennem et $1\frac{1}{4}$ Mil langt, smalt Sund, hvor Strømmen paa de smalleste Steder kun tillader Passagen i et Kvarterstid under Strømskiftningen, kommer man op i den vestligste Arm, der i Bunden deler sig i to Grene, omsluttende Halvøen, paa hvilken der ligger det 1464' høje Fjeld, Kakarsuak, det højeste i denne Del af Landet.

Øst for Sermitsialik gaar Fjorden **Ikersuak** eller Bredefjord op i nordøstlig Retning og er adskilt fra Sermitsialik ved en

Del Smaaøer og Halvøen Kanertok. Denne er imidlertid kun Halvø ved Lavvande, idet Fjorden Torsukatak gennemskjærer den i øst-vestlig Retning, og kun ved en smal, ved Højvande overskyttet Tange i den vestligste Del af Fjorden, er Halvøen i Forbindelse med Landet Nord for. Sydsiden af Ikersuak dannes paa det yderste Stykke af Øerne Karman-guit og Tugtutok, af hvilke den sidste er den største, og har en Længde af $4\frac{1}{2}$ Mil. Den er ved to Indskjæringer omtrent overskaaren paa Midten, medens en med frodigt Græs bevoxet Dal gaar paalangs gennem Øen, omgivet af Fjelde paa indtil 1500' Højde. Paa Østsiden ligger Bopladsen Sigsardlugtok.

Nord for Tugtutok breder Ikersuak sig lige til Indlandsisen, der paa fem Steder gaar gennem det smalle Forland ud til Havet, dog uden at kalve. Kun Smaastykker faldt ned fra Isen, men disse kunde være meget generende, da Nattefrosten paa den Tid af Aaret, i Slutningen af August, bandt dem sammen til en uigjennemtrængelig Masse. Øst om Tugtutok staaer Ikersuak i Forbindelse med Skovfjorden, der atter gennem flere Sunde, af hvilke Ikerasarsuk er vigtig for Skibsfarten, staaer i Forbindelse med Julianehaabsfjorden. Yderlandet antager nu en hel anden Karakter med smukke, stor-slaaede Alpelandskaber og dybe Fjorde, hvor Nordboere i Middelalderen beboede den saakaldte «Østerbygd».

Brede, Længde samt Højde over Havet af de ved terrestriske Maalinger bestemte Punkter

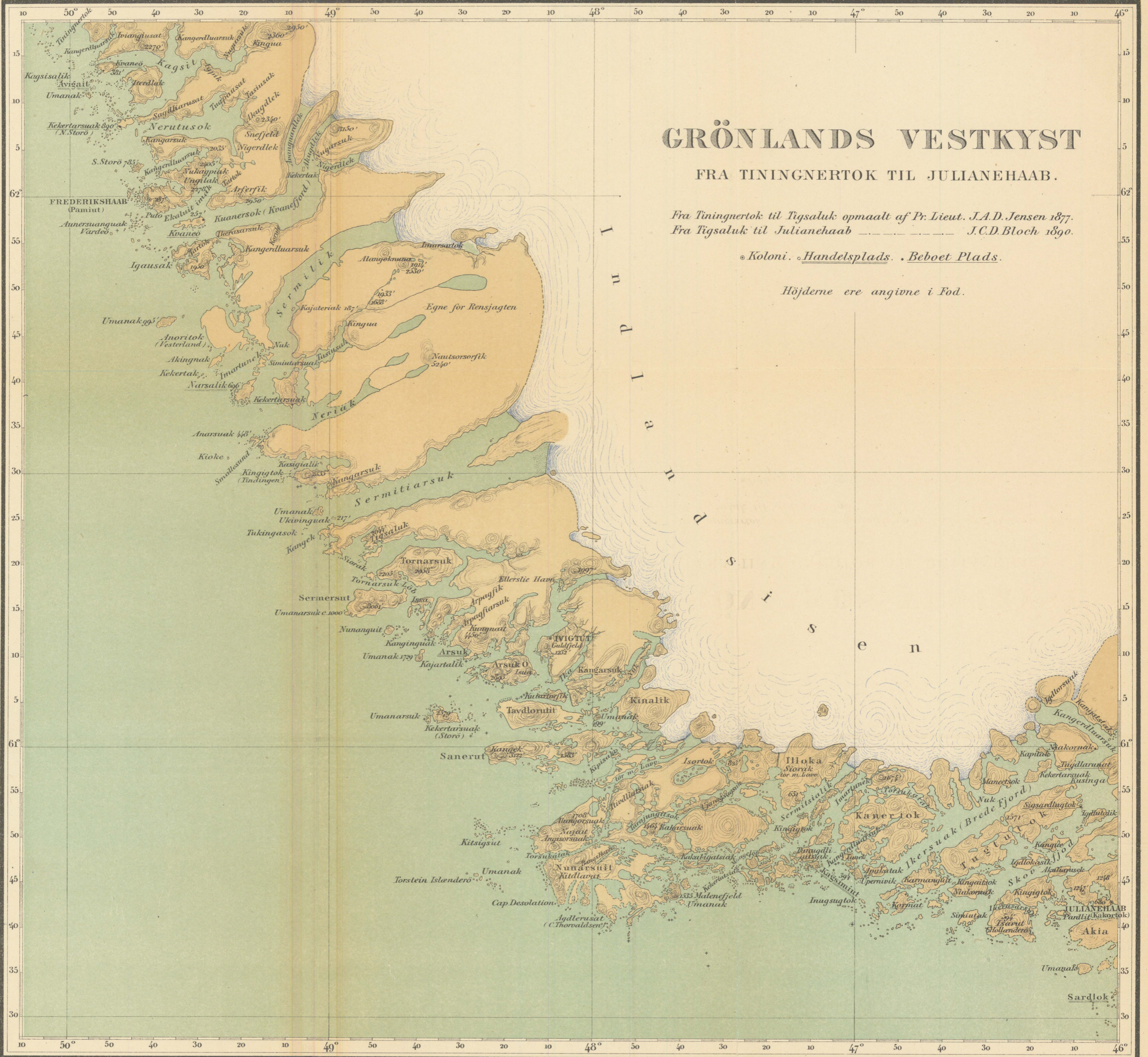
Sted.	N. Brede.	V. Længde.	Højde i Fod.
Sermersut højeste Top	—	—	3061
Sermersut næsthøjeste Top . . .	—	—	2781
Sermersut Umanarsuk	61° 14' 32"	48° 55' 47"	—
Arsuk Umanak	61 09 45	48 39 48	1729
Mitdluvfik Varde	61 08 25	48 27 59	—
Pingot Varde	61 10 23	48 25 55	—
Kungnait	61 12 24	48 25 38	4450
Ātsukøens vestl. Top	61 08 06	48 21 57	2893
Storøens højeste Top	61 03 14	48 33 35	2379
Top ved Ellerslie Havn *	61 19 10	48 04 10	1997
Guldfjeldets Varde *	61 10 40	48 10 55	1232
Umanak	61 03 09	47 58 34	499
Saneruts højeste Top	60 59 06	48 20 28	3122
Top østl. paa Sanerut	60 59 30	48 05 45	1583
Top ved Kipsisako	61 00 05	47 49 05	366
Kakarsuak	60 50 48	47 46 06	1464
Top ved Isortok *	60 58 50	47 27 20	823
Top paa Illoka	60 54 05	47 12 52	651
Top SO. for Sermitsialik	60 56 37	46 53 51	1674
Malenefjeld	60 43 34	47 41 20	1535
Top N. for Maageløbet *	60 48 40	47 20 30	402
Rævefjeldet ved Kagsimiut * . . .	60 46 48	47 08 45	—
Upernivik *	60 46 05	46 59 20	394
Tugtutoks runde Humpel	60 51 53	46 20 54	1571
Fjeld ved Ikerasarsuk *	60 42 00	46 24 30	594
Nordfjeldet ved Julianehaab . . .	60 43 47	46 07 35	1247
Sarkarsuit Varde	60 44 27	46 01 43	1248
Petersvarden ved Julianehaab . .	60 42 38	45 59 52	—

1) De med * forsynede Punkter ere mindre skarpt bestemte.

Breder ved circummeridiane Højder af Solen samt Misvisninger.

Sted.	N. Brede.	Antal af Obs.	Misv. vestl.	Antal af Obs.
Narsalik	61° 40' 17"	1	54° 12'	1
Tigsaluk	61 22 00	1	54 50	1
Kajartalik	61 09 38	1	—	—
Arsuk	—	—	50 26	2
Iviglut	—	—	45 44	1
Issa	—	—	47 18	1
Ellerslie Havn	—	—	45 30	2
Isua	—	—	50 33	1
Umanak	61 03 52	1	45 29	2
Telpl. paa Nuk	61 09 48	1	52 20	2
Telpl. paa Saneruts N. Side	61 00 56	1	48 04	1
Telpl. paa Saneruts Ø. Side	61 01 23	1	46 06	1
Telpl. ved Kakarsuak . . .	60 51 35	1	—	—
Kagsmiut	60 46 59	2	40 35	3
Telpl. paa Illokas SO. Side	60 53 35	1	44 20	1
Sermitsialik-Bræ	—	—	45 52	1
Telpl. ved Isortok	—	—	40 58	1
Julianehaab	—	—	45 25	2

Da det Azimuthkompass, hvormed Solen pejledes, var meget dødt, ere Misvisningsobservationerne ikke ganske paalidelige.

GRÖNLANDS VESTKYST

FRA TININGNERTOK TIL JULIANEHAAB.

Fra Tiningnertok til Tigsaluk opmaalt af Pr. Lieut. J.A.D. Jensen 1877.
Fra Tigsaluk til Julianehaab ————— J.C.D. Bloch 1890.

• Koloni. • Handelsplads. • Beboet Plads.

Højderne ere angivne i Fod.